

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 2 Over zekerheid en pijn

7 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat het solipsisme immuun is voor conceptueel scepticisme: omdat er alleen een eigen geest is, bestaat er geen probleem van andere geesten 1
- een weergave van de twee denkstappen van Descartes waarin hij zekere kennis over de buitenwereld bevestigt: godsbewijs, bewijs externe wereld 1
- een uitleg dat Descartes' conclusie 'ik denk dus ik ben' kan leiden tot conceptueel scepticisme: doordat je bij het cogito alleen zekerheid hebt van je eigen privégedachten kun je niet weten wat anderen denken 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Het solipsisme is immuun voor het conceptueel scepticisme, omdat er volgens het solipsisme maar één geest bestaat, je eigen geest. Daardoor hoeft er geen kloof overbrugd te worden naar andere geesten en is er dus ook geen twijfel over andere geesten 1
- Descartes komt na zijn twijfelexperiment op zijn zekere punt van kennis: ik denk dus ik ben. Na dat punt komt hij op het idee van God, op grond waarvan hij het bestaan van God afleidt. Omdat God volgens dat idee perfect is, kan God ons niet misleiden, waardoor we onze waarnemingen over de buitenwereld kunnen vertrouwen en dus zekerheid hebben over het bestaan van de buitenwereld 1
- Doordat Descartes het cogito als zeker punt gebruikt maakt hij zich kwetsbaar voor het conceptueel scepticisme. Je kent dankzij Descartes' conclusie 'ik denk dus ik ben' wel met zekerheid je eigen gedachten, maar niet die van een ander. Van de ander krijgen we alleen informatie via de buitenwereld. Er moet dus een brug geslagen worden tussen de privégedachten en de buitenwereld, en daar zit ruimte voor het conceptueel scepticisme: je hebt geen zekerheid over de gedachten van anderen 1

8 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat:

- een uitleg met een citaat uit tekst 4 dat volgens Wittgenstein de betekenis van uitspraken over pijn niet afkomstig is van privé-ervaringen omdat de kever in het doosje als privé-ervaring geen deel uitmaakt van het taalspel 1
- een uitleg met het voorbeeld van het kevertje in het doosje dat Wittgenstein het probleem van andere geesten een pseudoprobleem vindt: we kunnen geen privétaal hebben, onze taal vooronderstelt al andere geesten 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een goed antwoord:

- In Wittgensteins gedachte-experiment staat het kevertje voor de ontoegankelijke privé-ervaring. Je kunt niet achterhalen wat 'kever' betekent door alleen in je eigen doosje te kijken. Zoals Wittgenstein in tekst 4 zegt: 'Niemand kan ooit in het doosje van iemand anders kijken' en 'het doosje zou ook leeg kunnen zijn'. Op dezelfde manier kun je ook niet uit je eigen privé-ervaring halen wat 'pijn' betekent, het woord zou zelfs betekenisloos kunnen zijn 1
- Volgens Wittgenstein zijn woorden als 'pijn' of 'kever' onderdeel van het taalspel. De betekenis van deze woorden ontstaat in het gebruik ervan, in de gezamenlijke taal, niet in de privé-ervaring. Het conceptueel scepticisme, dat we elkaar niet zouden begrijpen als we dergelijke woorden voor onze ervaringen gebruiken, is daarom voor Wittgenstein een pseudoprobleem. Het woord 'pijn' heeft immers pas in het contact met anderen betekenis gekregen 1

9 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een weergave van de traditionele analyse van kennis: gerechtvaardigde ware overtuiging 1
- een uitleg van het probleem van de Gettier-gevallen met een voorbeeld: gerechtvaardigde ware overtuigingen zijn niet altijd kennis 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- De traditionele analyse van kennis zegt dat we een gerechtvaardigde ware overtuiging nodig hebben om van kennis te kunnen spreken 1
- Een Gettier-geval laat zien dat er voorbeelden zijn van gerechtvaardigde ware overtuigingen die we nog steeds geen kennis zouden willen noemen. Bijvoorbeeld in het geval van de klok waar iemand klokkijkt, de juiste tijd ziet, maar niet weet dat de klok stilstaat. Deze overtuiging lijkt gerechtvaardigd, hij is waar, maar het is geen kennis 1

10 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg met tekst 5 dat Moore met een beroep op gezond verstand de redenering van de scepticus omdraait: de eerste premisse wordt op grond van gezond verstand aangenomen waardoor het sceptisch scenario wordt uitgesloten 1
- een weergave van Moores bewijs voor het bestaan van de buitenwereld: Hier is de ene hand en hier is de andere, daarom zijn er nu twee handen in een buitenwereld, en is er dus een buitenwereld / zojuist waren er twee handen boven dit bureau, daarom bestonden er twee handen in de buitenwereld en dus bestond er een buitenwereld 1

Vraag	Antwoord	Scores
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg dat in Moores bewijs zijn premisse niet verschilt van de conclusie omdat in zijn begrip ‘handen’ al vervat zit dat deze dingen objecten zijn in de buitenwereld 	1
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In de sceptische paradox staan drie uitspraken die niet alle drie tegelijk waar kunnen zijn: s weet dat p, s weet niet dat niet q en als s weet dat p, dan weet s dat niet q. P is hier een kennisclaim, zoals bijvoorbeeld de bewering uit tekst 5 dat S weet dat hij na zijn geboorte is gegroeid. Q is dan een sceptisch scenario waarin dat niet zo is, zoals in het scenario van een brein in een vat. De scepticus sluit de kennisclaim uit op grond van de andere twee beweringen, Moore sluit juist het sceptische scenario uit op grond van de kennisclaim • Het bewijs van Moore voor het bestaan van de buitenwereld gaat zo: hier heb ik de ene hand en hier de andere. Er bestaan dus twee objecten. Daarom bestaat er een buitenwereld waarin deze twee objecten zijn • Moore schendt zijn eerste voorwaarde voor een goed bewijs: de premisse bevat namelijk al de conclusie. Hij neemt op grond van gezond verstand aan dat er handen zijn, maar daarin accepteert hij al dat dit externe objecten in de buitenwereld zijn. De eerste premisse bevat zijn conclusie dat er een buitenwereld is al, waardoor de conclusie niet echt verschilt van de premissen 	1 1 1
11	maximumscore 2	
	<p>Een goed antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een uitleg met de simpele bewering “je weet dat de aarde bestaat” van het onderscheid tussen kennis door vertrouwdheid en kennis door beschrijving: kennis door vertrouwdheid is kennis van ongeïnterpreteerde waarneming (sense-data), kennis door beschrijving is afgeleide of logisch geconstrueerde kennis • een uitleg dat Russell het niet eens zou zijn met Moore dat we net zo zeker zijn over onze belevingen als over de simpele bewering dat de aarde bestaat omdat deze bewering een afleiding uit de sense data vereist, en dus minder zeker is 	1 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens Russell zijn er twee soorten van kennis te onderscheiden. Kennis door vertrouwdheid is kennis van ongeïnterpreteerde waarneming, hij noemt dit de sense-data. Deze kennis is onbetwifelbaar. Bij deze kennisuitspraak zijn dat de directe indrukken die je binnenkrijgt, zoals kleuren, vormen, geuren en dergelijke. Kennis door beschrijving is afgeleide of logisch geconstrueerde kennis. Hier is interpretatie van mensen voor nodig en daarom is deze vorm van kennis minder zeker. In dit voorbeeld zou dat het idee van de aarde zijn, een begrip dat je zelf niet waarneemt maar samenstelt op grond van je waarnemingen 1
- De directe kennis over de buitenwereld, waar Moore van zegt dat we er zo zeker van zijn, is helemaal niet zo zeker volgens Russell. Om bijvoorbeeld te weten dat je op een aarde staat moet je de sense data nog interpreteren en verwerken tot een idee van een onafhankelijke aarde. Die kennis is feilbaar en dus niet zo zeker als Moore denkt 1

12 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg wanneer het antwoorden op twijfel genoeg is volgens Austin: bij het uitsluiten van voldoende relevante alternatieven 1
- een uitleg waarin Austins antwoord verschilt van dat van Moore: Moore gebruikt gezond verstand, Austin de relevante context 1
- een argumentatie dat volgens Austin Wittgensteins ‘scharnierzinnen’ genoeg zouden zijn om de twijfel te stoppen: alternatieve betekenissen opwerpen gaat te ver omdat het te ver zou voeren om zelfs aan de zekerheid van deze zinnen te twifelen door te zeggen dat de wereld toch anders kan zijn 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens Austin hoef je niet alle mogelijke sceptische scenario’s uit te sluiten, genoeg is genoeg. Op het moment dat je voor de situatie alle relevante sceptische scenario’s uitsluit is het genoeg en hoef je geen rekening meer te houden met de vergezochte sceptische alternatieven 1
- Bij Moore is de grens van de twijfel te vinden in het gezond verstand, sommige dingen liggen nu eenmaal zo voor de hand dat de scepticus de bewijslast heeft. Voor Austin is het niet het voor de hand liggende, het gezonde verstand, maar de context die bepaalt of een scenario overwogen zou moeten worden 1
- Volgens Austin zouden Wittgensteins scharnierzinnen genoeg zijn om de sceptische twijfel te stoppen. Van de scharnierzinnen weten we gewoon wat ze betekenen. Als je dan toch deze zekerheid in twijfel trekt en zegt dat de wereld toch anders zou kunnen zijn zou voor Austin veel te ver voeren gezien de context waarin we dergelijke uitspraken doen 1